

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ОРДЕНА
ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 26 (1639).

5 ВЕРЕСНЯ 1986 РОКУ. Ціна 2 коп.

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

* Перебудова вищої освіти: з чого її починати (Збір про традиційні осінні збори колективу університету) — стор. 2.

* Назустріч XX з'їзду ВЛКСМ. Яким має бути комсомолец? Чи у всьому правий автор статті «Дозвольте відверто» викладач кафедри КПРС Г. Гребенник? — стор. 3.

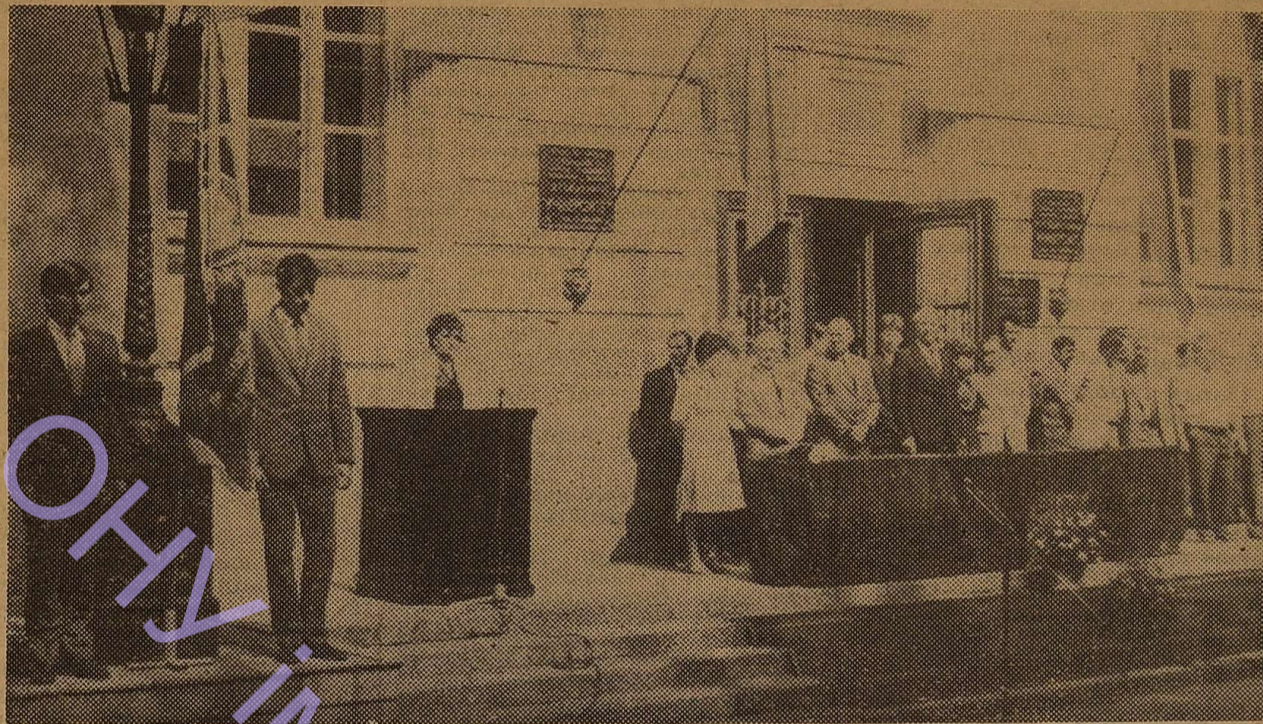
* Прохідний бал: за і проти. Бесіда нашого кореспондента з відповідальним секретарем приймальної комісії доцентом В. Євтуховим. — стор. 3.

* 2 вересня — день народження Одеси. Нове слово про О. К. Толстого? — стор. 4.

Рішення XXVII з'їзду КПРС — в життя!

Фоторепортаж

У ПУТЬ ЩАСЛИВУ!

З року в рік збираються на площі перед університетом студенти-новачки на своє перше університетське свято. 1 вересня — День знань, присвята у першокурсники. Лунають мелодії пісень і маршів О. Пахмутової, І. Дунаєвського, І. Тулікова у виконанні духового оркестру артилерійського командного ордена Леніна училища ім. М. В. Фрунзе. Мітинг, присвячений Дню знань і урочистому акту посвяти у студенти першокурсників набору 1986 року, відкрив секретар парткому університету доцент І. І. Кондратюк. На мітингу виступили ректор університету В. Б. Сердюк, декан геолого-географічного факультету Я. М. Біланчин, голова обкому профспілки робітників освіти, вищої

школи і наукових закладів Н. О. Дубовик, секретар комітету комсомолу ОДУ Л. Микитась. Промовці говорили про славі трудові, революційні і наукові традиції Одеського університету, про велику відповідальність першокурсників, яким необхідно з першого ж дня наполегливо оволодівати знаннями, щоб стати кваліфікованими спеціалістами, здатними вирішувати складні завдання сучасності. Першокурсники вшанували пам'ять викладачів і студентів університету, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни, покладаючи квіти до пам'ятника загиблим. Квіти були покладені також до пам'ятника В. І. Леніну.

За традицією ректор університету вручив першокурс-

никам символічний ключ до знань, студентський квиток, а також палаючий факел, від якого студент 1 курсу Валерій Сегенюк запалив вогонь, що символізує одвічну тягу людей до знань. Зі словом-відповіддю виступила студентка I курсу мехмату Ольга Уніковська. Першокурсники дали урочисту присягу, обіцяючи неухильно виконувати свій головний обов'язок перед Батьківщиною — вчитись, як заповідав Володимир Ілліч Ленін, свято оберігати і примножувати славі революційні, трудові і бойові традиції університету, щоб заслужити високе звання радянського спеціаліста.

В добру путь, дорогі першокурсники!
Фото К. АХНАЗАРЯНА.

У ТЕБЕ ВСЕ ПОПЕРЕДУ

Ми, звичайно, ще не «старики», а всього лиш третьокурсники. Але перших два роки в університеті прожито, а це вже дещо значить. Позаду у нас два студентських літа, і останнє з них було особливо насичене подіями. Спочатку був важкий і напружений час сесії, потім на нас чекала весела і дуже цікава пора ЛПП — літньої польової практики... Все це вже позаду: і палатки, і дим багать, і пісні... Залишилися лише спогади про дев'ятнадцятий квартал вікової діброви, про Південний Буг, прогулянки на човнах по Дністру. Багато чому ми вже навчилися, дещо тепер знаємо і вміємо. І тому вважаємо, що маємо повне право бути з вами, першокурсниками на «ти». Отже звертаємось до тих, кому пощастило стати студентами.

«Здрастуй, брат-першокурсник! Вітаємо тебе з посвятою в наші лави, дивись весело вперед! Не бійся! Не хнич! Буде важко, тобі допоможуть, створять «сприятливе навколишнє середовище», так що тобі залишиться всього лиш адаптуватись і якомога скоріше взятись за діло. І ще, як кажуть у нас на факультеті, якщо ти вступив на біофак — ти вчинив правильно! Вір; «Тільки здесь услышишь, зачем живешь и дышишь, зачем ты родился». У тебе, друже, ще все попереду. Так побажаємо ж тобі щастя і успіхів в усіх починаннях!

О. СТРАТУЛАТ,

ПІДВИЩУВАТИ ЯКІСТЬ ЗНАНЬ І КОМУНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

(ІЗ ЗБОРІВ КОЛЕКТИВУ УНІВЕРСИТЕТУ, ПРИСВЯЧЕНИХ ПОЧАТКУ НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ).

На зборах, що відбулись 30 серпня, з доповіддю «Завдання колективу університету у 1986/87 навчальному році у світлі рішень XXVII з'їзду КПРС і перебудови вищої школи» виступив ректор університету, професор В. В. Сердюк.

Він, зокрема, сказав: КАДРИ — ВИРІШАЛЬНИЙ ФАКТОР ПЕРЕБУДОВИ ВИЩОЇ ШКОЛИ.

Найважливішою складовою частиною програми, яка передбачає створення ефективної системи навчання і відповідає найсучаснішим вимогам у справі підготовки спеціалістів для народного господарства, є покращення роботи з викладацькими кадрами.

Минулий навчальний рік ми розпочали зі значно зменшеним штатом викладачів, що викликало перевантаження учбовою працею в багатьох колективах кафедр. Середній обсяг учбового навантаження по спеціальним кафедрам прийшлося установити в 900 годин, по неспеціальним — до 1000 годин на рік.

В цьому навчальному році до роботи приступають 760 викладачів, у тому числі докторів наук, професорів — 57, кандидатів наук, доцентів — 418.

Як позитивний факт слід відзначити збільшення кількості кандидатів наук. В той же час зменшилась зріст докторів наук, що не дозволяє відшкодувати природні втрати спеціалістів вищої кваліфікації.

Зараз серед деканів немає жодного доктора наук, професора, серед завідуючих кафедрами, — а їх 68 — тільки 40 докторів наук.

Постійне скорочення штатів також одна з причин, спонукаючи перебудуватися, змінювати структуру вуза. Один з шляхів цього — це зменшення кількості спеціальностей, спеціалізації, а, отже, і укрупнення кафедр.

Розпочалась робота над новим Положенням про атестацію наукових та науково-педагогічних кадрів, які передбачають введення конкурсного переобрання в 1987 році, визначаються, міри, які дозволять залучати до педагогічної роботи крупних спеціалістів народного господарства і працівників на нових інститутах.

Необхідно удосконалити роботу по підвищенню кваліфікації і перепідготовці спеціалістів. За 1985/86 навчальний рік підвищили кваліфікацію на ФПК/ПК 91 (за планом 100) чоловік. Дві третини викладачів підвищили кваліфікацію в галузі обчислювальної техніки. Багато кафедр, особливо малописьменні, були нездатні безпосередньо вирішити питання взаємозамінності в зв'язку з від'їздом окремих викладачів на підвищення кваліфікації.

Одним з недоліків перепідготовки є те, що результати підвищення кваліфікації часто не знаходять свого реального втілення в науково-методичній роботі викладачів.

БІЛЬШ ЯКІСНО ГОТУВАТИ СПЕЦІАЛІСТІВ

На 9 факультетах університету здійснюється підготовка спеціалістів з 16 спеціальностей. З них 5 — науково-виробничого і II — педагогічного профілю.

В XI п'ятирічці університет постійно виконував план випуску спеціалістів. В 1986 році випуск на стаціонарі також склав 100 процентів від плану (957 чоловік).

З цим завданням університет успішно справився з усіх спеціальностей, за виключенням спеціальностей «математика», «астрономія», «фізика», «географія». По вечірній та заочній формам навчання університет закінчили 185 і 746 чоловік відповідно.

Таким чином, в цьому році університет дав народному господарству близько 2000 спеціалістів.

В школи за планом 517 направлено 519 випускників.

Не виконано державне замовлення на спеціалістів для

школи зі спеціальностей «російська мова і література», «англійська мова і література», «німецька мова», «математика», «географія». Отже, ці факультети слабо готувались до випуску спеціалістів — не знали ні планів, ні своїх можливостей.

УДОСКОНАЛЕННЯ УЧБОВОЇ РОБОТИ, ПІДВИЩЕННЯ ВИМОГЛИВОСТІ ДО ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

В підготовці спеціалістів було взято курс на практичну, професійно-виробничу підготовку студентів на основі посилення зв'язків з виробництвом.

Головну увагу ректорату, факультетських і кафедральних колективів займає питання наскрізної підготовки майбутніх учителів протягом 5 років навчання, починаючи з I курсу. В 1985/86 рік на факультетах і кафедрах пройшов під знаком підвищеної вимогливості до якості знань студентів.

Завдяки прийняттю заходів стабільні результати в абсолютній успішності студентів денної форми навчання відзначилися на юридичному, біологічному, історичному факультетах. По якості успішності — на юридичному, геолого-географічному, хімічному, фізичному, механіко-математичному, романо-германської філології факультетах.

На вечірній формі навчання слід відзначити найвищу абсолютну успішність на історичному і філологічному факультетах. Більшою стійкістю результатів успішності, в порівнянні з денною формою навчання характеризується вечірня форма навчання. Не сталося істотних змін в успішності студентів заочної форми навчання.

В результаті підвищення вимог до учбової роботи студентів за підсумками зимової екзаменаційної сесії значно збільшилась кількість академічно-боржників.

На стаціонарі їх стало 43 (проти 8 у 1984/85 навчальному році). Після літньої екзаменаційної сесії збільшилась кількість відчислень на денній формі навчання до 50 чоловік (у 1984/85 навчальному році — 34 чоловік), на вечірній — до 30 чоловік (1984/85 навчальному році — 21 чоловік).

В недавньому минулому бо-язнь відсіву студентів призводила до завищення оцінок. У зв'язку з новою установкою багато факультетів постаралися якомога швидше звільнитися від «баласту», нерідко виявляючи при цьому формальний підхід.

У 1985/86 учбовому році з університету було відчислено: за неуспішність — 52 процента, за пропуски занять і порушення трудової дисципліни — 11 процентів, 8 процентів студентів були виключені за їх проханням (заяви про небажання вчитися). Всього з університету було виключено 219 чоловік, або 4,3 процента від загальної кількості студентів.

ІДЕЙНЕ І ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ — ВІДПОВІДАЛЬНА ДІЛЬНИЦЯ В РОБОТІ КАФЕДР

Не можна не сказати і про те, що крім явних недоробок кафедр в учбово-методичному плані, в значній мірі зниженою успішності (в практичному плані — відсіву студентів) сприяв і низький рівень виховної роботи. Безвідповідальне ставлення окремих студентів до навчальної роботи, розповсюдження споживачької психології, культивування звичаїв, несумісних з нашою мораллю, лицтво та інші порушення дисципліни і правил соціалістичного співжиття стали можливі внаслідок відсутності серйозної індивідуальної виховної роботи.

Система виховання, що склалася в університеті, ще не в повній мірі відповідає сучасним вимогам. Низька ще ефективність громадсько-політичної практики. Слабо працює факультет громадських професій. Особливо занепокоєння викликає низький загальнокультурний рівень багатьох випускників. Слабка постановка всього виховного процесу, низька ефективність викладання суспільних наук, відрив ідеологічної роботи від життя, го-

нитва за масовістю виховних заходів замість їх дієвості — ось що позитивно викликати у всіх нас найбільше занепокоєння.

МЕТОДИЧНА РОБОТА — ЖИВА, ТВОРЧА СПРАВА

Удосконалення учбового процесу неможливе без підвищення рівня методичної роботи викладачів, покращення стилю роботи ректорату, управління учбовим процесом в цілому.

Дещо активізувалась організаційна робота науково-методичної Ради, на більш високому рівні проходить обмін досвідом з проблем вищої і середньої школи, ведуться пошуки оптимальних шляхів психолого-педагогічної підготовки спеціалістів.

Значним заходом у цьому плані стала конференція «Шляхи удосконалення підготовки педагогічних кадрів в університеті у світлі рішень XXVII з'їзду КПРС і вимог реформи школи», що відбулась 24—25 квітня цього року.

9—12 вересня цього року на базі ОДУ планується проведення координаційної наради з актуальних психолого-педагогічних проблем удосконалення підготовки вчителів за участю представників Міністерства освіти СРСР, Академії педагогічних наук СРСР, ректорів та інших представників багатьох вузів країни.

В той же час діяльність науково-методичної Ради як основного органу управління методичною роботою в університеті ще не відповідає у повній мірі вимогам сьогодення.

До цього часу дають себе взнаки формалізм в організації учбово-виховної роботи, численні рішення Ради не підкріплюються практичними заходами, організаторською роботою на кафедрах і факультетах.

Науково-методична Рада недостатньо впливає на впровадження ТЗН в навчальний процес, на дедактичне забезпечення дисциплін, що читаються.

Однією з причин незадовільного впровадження передових методів навчання є слабка методична підготовка викладачів.

Редакційно-видавничий відділ науково-методичної Ради і методичні комісії факультетів не направили роботу по створенню УМД з актуальних питань методики викладання, нових форм навчання, використання ТЗН, застосування обчислювальної техніки, організації самостійної роботи студентів.

Не знайшли глибокого і серйозного обговорення зміни в робочих навчальних програмах. Однак складені вони лише на одному-двох факультетах. Ще гірше йдуть справи з програмами спекурсів.

Вважаю, що Ради факультетів, не чекаючи вказівок з боку проректорів по учбовій роботі, повинні продумати шляхи удосконалення переробки робочих програм, починаючи зі створення наскрізних програм підготовки спеціалістів.

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВА РОБОТА — ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ

Університет досяг певних успіхів у постановці студентської наукової роботи. В республіканському турі Всесоюзної Олімпіади «Студент і науково-технічний прогрес», присвяченій XXVII з'їзду КПРС, з 30 студентів — учасників від нашого університету переможцями стали 8 чоловік. Одержано 8 дипломів Мінвузу УРСР і

ЦК ЛКСМ України. За підсумками міжвузівського огляду конкурсу дипломних робіт університет зайняв 3 місце серед 12 університетів України. Переможцями республіканського конкурсу студентських дипломних робіт з природних, технічних і гуманітарних наук, присвяченого XXVII з'їзду КПРС, стали 54 студентські роботи.

Найбільшу кількість нагород одержали студенти механіко-математичного, фізичного і юридичного факультетів.

З 22 студентських робіт, представлених Одеським університетом на республіканський тур XI Всесоюзного конкурсу студентських наукових робіт з суспільних наук, історії ВЛКСМ і міжнародного молодіжного руху кращими були визнані 11 робіт.

Проте, не всі кафедри ставляться належним чином до організації студентської наукової роботи. Зокрема, кафедрою політекономії була представлена лише одна робота.

Продуктивна науково-дослідна робота студентів неможлива без продуманої системи, основаної на зв'язках з навчальним процесом. Хотілося б бачити на факультетах роботу з організації конкурсів, курсових і дипломних робіт, звітів з виробничої практики. Заходи такого роду привернули б увагу усіх студентів без винятку.

Не можна сказати, що в нас в цьому плані нічого не робиться, проте досвід такої роботи науково-методичними комісіями не пропагується.

Мало хто знає, на якому рівні у нас знаходиться винахідницька та раціоналізаторська роботи. Ще слабо поставлена у нас робота з формування інформаційних потреб студентів. Як і в минулі роки, науково-дослідна робота студентів узгоджується з розроблюваною кафедрою держбюджетною і госпдоговірною тематиками, що визначає її реальність. У 1986 році з 1868 дипломних робіт 1294 (або 70 процентів) зафіксовані державними комісіями як реальні. Слід, проте, звертати серйозну увагу не лише на кількісний бік, але й якісний. Реальність дипломних робіт повинна знаходити вихід і у ефективності впровадження у виробництво, в НДІ, у школі.

ПЕРЕБУДОВА СТОСУЄТЬСЯ УСІХ І КОЖНОГО

Сьогодні ми принципово і критично оцінюємо стан учбово-організаційної і учбово-методичної роботи на факультетах і кафедрах. Найважливішим напрямом і основним важелем перебудови вищої освіти є найтісніша інтеграція вищої освіти з виробництвом і наукою. Новий тип стосунків між ними повинен базуватися на договірних зобов'язаннях, передбачаючи цільову підготовку і перепідготовку кадрів. Зараз університет бере участь в УНПО («Меліорція» — геодиф (1977 р.) та «ОДУ — Одеськабель» — фізфак (1976 р.). Проте досягнуте ні в якому разі не може нас задовольнити. На ряді факультетів і кафедр ця робота чи зовсім взагалі не ведеться, чи ведеться занадто кволо і неефективно. Зовсім відсутні філіали кафедр на виробничій.

Слабо залучаються до навчальної роботи вчені з інших наукових закладів, виробничники. За XI п'ятирічку нами було запрошено для читання лекцій 55 спеціалістів, (в т. ч. у 1985 році — 11 чоловік).

Слабо здійснюється робота по заключенню договорів з відомствами і підприємствами на цільову підготовку спеціалістів. Останнім часом намітились певні зрушення в цьому важливому питанні. Зокрема, учбовим відділом заключено договір про цільову підготовку вчителів для південних областей України, юридичний факультет цільовим призначенням готує спеціалістів для прокуратури і органів УВС Одеської області.

За ініціативою кафедри інженерної геології і гідрогеології створюються УНПО «інженерна геологія», до складу якого, крім кафедри, входять

Головний інститут інженерних досліджень в будівництві Держбуду УРСР і інституту УкрГІНТІЗ, включаючи його філіали.

Проект ЦК КПРС про перебудову вищої школи зобов'язує забезпечити підготовку спеціалістів за такими напрямками, як біотехнологія, екологія і охорона природи.

Біологічний факультет зараз проводить певну роботу з організації наукових досліджень в галузі клітинної технології спільно з ВСГІ. Можливість підготовки найближчим часом спеціалістів з біотехнології потребує підключення до цього і хімічного факультету.

Університет спроможний налагодити і цільову підготовку спеціалістів-екологів на договірних началах. Вивчається питання про можливість створення філіалу кафедри педагогіки в учбово-виробничому комбінаті м. Одеси.

Підрозділи університету, і в першу чергу фізичний, хімічний, механіко-математичний та геолого-географічний факультети також серйозно повинні зайнятися цим питанням.

Слід зрозуміти, що лише шляхом зміцнення безпосередніх зв'язків з виробництвом можна добитися участі зацікавлених міністерств і відомств в розвитку матеріально-технічної бази, так необхідної для університету.

Важливим питанням для нашого університету є подальше укрупнення спеціальностей, спеціалізації, кафедр. Ця перспектива повинна бути врахована і в ході докорінної перебудови навчального процесу, при розробці навчальних планів. Відповідна робота вже розпочата на фізичному, геолого-географічному, механіко-математичному, хімічному, біологічному та інших факультетах.

Особливу гостроту в умовах нашого університету набуває завдання дальшої педагогізації і комп'ютеризації навчального процесу.

Значна робота передбачається у зв'язку з необхідністю зменшити завантаження студентів обов'язковими аудиторними заняттями. До цього часу не вирішена проблема четвертих пар, особливо на механіко-математичному, філологічному, біологічному та інших факультетах. Потребується не лише докорінне ламання системи навчання, що складалася роками, але й психологічна перебудова всього професорсько-викладацького колективу.

Вимога про посилення індивідуального підходу до розвитку творчих здібностей майбутніх спеціалістів, що міститься в проекті основних напрямів перебудови вищої школи, диктує необхідність розробки раціональної системи активізації учбової діяльності студентів, поклавши за основу принцип змагання в оволодінні знаннями.

На заключення доповідач сказав:

— Благодушності і самозастосовності не може бути місця. Від кожного з нас сьогодні вимагається висока самокритичність, вимогливість до себе і до інших, творчість і ініціатива. І врешті, решт потрібна інтенсивна і напружена праця кожного на своєму місці. Лише за таких умов можна успішно вирішити серйозні завдання перебудови вищої школи.

В обговоренні доповіді взяли участь: професор В. М. Тоцький, проректор з навчально-організаційної роботи; доцент В. О. Іваніца, зав. кафедрою мікробіології і вірусології; доцент В. П. Ващенко, декан історичного факультету; М. Ф. Будиянський, доцент кафедри психології; Л. І. Кормич, доцент кафедри історії КПРС; доцент Л. Х. Доленко, декан по роботі з іноземними студентами; В. С. Макагон, доцент кафедри обчислювальної математики; доцент Г. Т. Траченко, зав. кафедрою загальної і морської геології; доцент І. І. Кондратюк, секретар парткому.

Учасники зборів одногласно прийняли розгорнуте рішення з обговореного питання.

ДОЗВОЛЬТЕ ВІДВЕРТО

«Тот, кто мирится с действительностью, тот не верит в будущее».
Даниил ГРАНИН.

Мені запропонували подумати над питанням, яке хвилює всіх нас, а саме про проблеми і труднощі виховання громадсько-політичної активності студентів. Відразу скажу, що для ґрунтовної відповіді на це питання треба, мабуть, написати цілу монографію, тому що основні причини, які треба проаналізувати в зв'язку з цим, кореняться в загальній ситуації в країні, яка складалася протягом десятиріч. Але цей привід дає мені можливість висловити деякі окремі думки з цього питання.

Я веду семінарські заняття з історії КПРС на фізичному, механіко-математичному та історичному факультетах. В попередньому семестрі центральне місце було відведено вивченню проекту нової редакції Програми КПРС. Заняття іноді були надзвичайно цікавими. Студенти ділилися тим, що наболіло. За моїми спостереженнями кожний з студентів має особистий або сімейний досвід зіткнення з неправдою, діляцтвом, несправедливістю, бюрократизмом. І дуже часто перемагають останні. Я кожного разу запитував: «А ви боролися, чи скаржилися в якісь інстанції?». А у відповідь чув: «Навіщо? Який смисл? «Поки доб'єшся правди, втрапиш здоров'я!».

Ось перший висновок: сьогодні є чимало молодих людей, які ще не випробували себе в справжній боротьбі, але вже добре засвоїли, що не слід «з язуватися». Цілі косяки «премудрих піскарів» плавають в наших вітчизняних заводах.

В системі життєвих цінностей багатьох студентів (про всіх я не маю права говорити), поняття необхідності боротьби як обов'язкової умови повнокровного і чесного життя, обов'язку зараз пішуть в газетах і говорять з трибун, багато з нас думали і раніше. Але не відстоювали в боротьбі свої переконання. Чому? Якби ми знайшли відповідь на це питання, тоді б легше було допомогти студентам розібратися в багатьох питаннях, краще виховувати їх.

Психологічна перебудова неможлива без перебудови вузівського механізму в рамках якого ми, викладачі і студенти, працюємо. Думати інакше — чистої води ідеалізм. Доти, поки роботу викладача будуть оцінювати за тими оцінками, які він ставить студентам, не можна говорити серйозно про підвищення вимогливості викладацького складу до студентів.

В сфері економіки вже давно критикується планування від досягнутого. І все-таки, з якими труднощами вал поступається своїм місцем прогресивним показникам! У нас же, як і раніше, навчальний відділ і групи аналізу вираховують процент «якості» і порівнюють його з аналогічним показником минулих років. І це порівняння дає головну підставу для висновків про роботу кафедр чи факультету.

Слова Даниїла Граніна, які я взяв за епіграф до своїх роздумів, на мій погляд, відображають діалектичну формулу нашого дня. XXVII зїзд партії створює тверду політичну основу для широкого наступу на все те, що заважає нам жити, працювати, рухатися вперед. Я вірю, що в перших рядах в цьому наступі будуть і студенти нашого університету.

Що ж, цю відповідь можна зрозуміти. Цей юнак вирішив, що ні він комсомолу, ні комсомол йому не принесе ніякої користі, і не став збільшувати число тих, які вступили тому, що «всі вступають». У всякому разі, це чесна позиція. Мабуть, якісний склад комсомолу значно поліпшився б, коли б багато молодих людей чинили так.

Наведу ще один приклад. Який, як мені здається, має символічний характер. До мене в групу першого курсу фізичного факультету зайшов заступник декана К. М. Копейка. За ним йшов комсорг факультету О. Ващук, К. М. Копейка звернувся до студентів з такими словами: «Сьогодні о 15.00 відбудеться засідання комсомольського активу університету. Ми вирішили делегувати вашу групу». Честь здалася сумнівною, і студенти один за одним називали причини, через які вони не зможуть відкликнутися на запрошення. Лише декілька чоловік не змогли висадити нічого підходящого і були зобов'язані виступити в ролі комсомольських активістів. Під час всієї цієї процедури я го-ло-в-но-спі-в-чу-ва-в Ващука. Більш жалюгідну роль для комсорга важко навіть вигадати. Кузьма Михайлович — хорший заступник декана, батько для студентів. Але навіщо ж він діє таким чином?! Самостійність — обов'язкова умова розвитку ініціативи комсомольців. Без неї, говорячи словами В. І. Леніна, «молодеж не зможе виробити із себе хороших спеціалістів, не подготується к тому, чтобы вести социализм вперед».

Я вважаю, що зараз дуже своєчасним заходом може стати відверта розмова на сторінках «ЗНК», навіть, дискусія з проблем нашого університетського комсомолу. Треба надати слово комсомольцям і некомсомольцям. Переконаний, що від цього може бути неабияка користь.

Психологічна перебудова неможлива без перебудови вузівського механізму в рамках якого ми, викладачі і студенти, працюємо. Думати інакше — чистої води ідеалізм. Доти, поки роботу викладача будуть оцінювати за тими оцінками, які він ставить студентам, не можна говорити серйозно про підвищення вимогливості викладацького складу до студентів.

В сфері економіки вже давно критикується планування від досягнутого. І все-таки, з якими труднощами вал поступається своїм місцем прогресивним показникам! У нас же, як і раніше, навчальний відділ і групи аналізу вираховують процент «якості» і порівнюють його з аналогічним показником минулих років. І це порівняння дає головну підставу для висновків про роботу кафедр чи факультету.

Слова Даниїла Граніна, які я взяв за епіграф до своїх роздумів, на мій погляд, відображають діалектичну формулу нашого дня. XXVII зїзд партії створює тверду політичну основу для широкого наступу на все те, що заважає нам жити, працювати, рухатися вперед. Я вірю, що в перших рядах в цьому наступі будуть і студенти нашого університету.

Г. ГРЕБЕННИК,
викладач кафедри КПРС.

ЗУСТРІЧ ПОКОЛІНЬ

Щасливий випадок привів Марію Ніконовну Парфенюк до Одеси. І потягнуло в рідний університет. Скільки ж років минуло з того часу, як вона покинула свою «кальма матер»?
З бідної селянської сім'ї вона не могла б навіть і мріяти про вищу освіту якби не Жовтнева революція.
В 1935 році закінчила хімфак Одеського університету. Це був перший випуск з того часу, як було поновлено університет. Нелегкий життєвий шлях пройшла Марія Ніконовна. Почала інженером-хі-

міком на Краматорському металургійному заводі, а зараз вона працює на підготовчому в дд ленні Київського інституту легкої промисловості, передає молоді не лише знання, але й мудрість життєвого досвіду. І юні відповідають їй завжди щирою любов'ю і повагою.

НА ЗНІМКУ: М. І. Парфенюк з першокурсниками українського відділення університету в День знань.

Фото І. МОСКАЛЕНКА.

ТАЄМНИЦЯ ПРОХІДНОГО БАЛА

НА ДУМКУ СТУДЕНТІВ....

Нарешті члени приймальної комісії можуть з полегшенням зітхнути. Позаду дуже напружений період в діяльності університету — конкурсні іспити. Як пройшли вони, з якими труднощами зіткнулись абітурієнти та викладачі університету в зв'язку із введенням в цьому році нового Положення про вступні іспити? Чи виправдовує себе порядок співбесіди і що він дає абітурієнту? З цими та іншими питаннями звернувся наш кореспондент до відповідального секретаря приймальної комісії доцента В. М. Євтухова.

— Вячеславе Михайловичу, охарактеризуйте, будь ласка, конкурсну ситуацію, що склалась цього року в університеті в ході вступних іспитів.

— Конкурс на денне відділення по університету в цьому році був вищий, ніж в минулому. Число абітурієнтів збільшилось на 240 чоловік. Дуже багато людей цього року вступало поза конкурсом — це військовослужбовці з направленнями виськових частин, абітурієнти з направленнями від радгоспів, колгоспів та підприємств з виплатою стипендії, а також ті, що йдуть по цільовому набору. Це таке цільовий набір! З відділами народної освіти 4-х областей — Одеської, Вінницької, Кіровоградської та Миколаївської — укладено договір про «адресний прийом в університет». Особи, які отримали направлення об'євно, вступають поза конкурсом. З 300 чоловік, що поступали за цільовим набором, склали іспити без двійки і були зараховані до університету на денне відділення 183 чоловік.

На деяких факультетах конкурсна ситуація була дуже складною. Так, на історичному факультеті конкурс склав 6 осіб на місце при плані прийому 60 чоловік, 4 чоловіка були зараховані після закінчення підготовчого відділення. На останні 56 місць було подано 58 заяв тільки від медальстів і тих, хто мають диплом з відзнакою, і 51 заява від тих, хто йшов поза конкурсом за направленнями підприємств та об'євно. Звичайно, вимоги на вступних іспитах ставились високі. На філологічному, історичному факультетах та факультеті РГФ прохідний бал був максимальним — 15.

— Але в прохідний бал включались і додаткові бали, одержані на співбесіді. В яких випадках начислялись додаткові бали? Як ви оцінюєте такий порядок проведення профорієнтаційної співбесіди?

— Додаткові бали нараховуються в випадках, передбачених типовим положенням про профорієнтаційну співбесіду, а також розробленим на його основі університетським положенням. Три бали отримували абітурієнти, які закінчили педагогічні училища з відзнакою або мали рекомендацію педради училища і вступали на педагогічні спеціальності. Мені здається, це виправдане — люди твердо вибрали професію педагога, мають значну підготовку, і додаткові бали покликані допомогти їм уникнути випадкових невдач, які трапляються на іспитах. Три бали отримали також переможці республіканських олімпіад, тех цілком заслужено. Два бали ми давали демобілізованим з лав Збройних Сил, переможцям обласних олімпіад, місцевим спеціалістам, два бали отримали і жителі сільської прописки. Думаю однак, що всім випускникам сільських шкіл давати два додаткові бала недоцільно, якщо вже проводиться цільовий набір, то об'євно повинно давати рекомендацію тільки тим жителям сільської місцевості, котрі хочуть вернутися до себе додому і працювати в сільській школі. І таким цільовикам потрібно давати додаткові бали, а не пускати їх поза конкурсом. Профорієнтаційну роботу з сільськими школярами університет повинен вести задовго до іспитів, відірати здібних юнаків і дівчат, проводити для них олімпіади, запрошувати їх в свої заочні школи за спеціальністю. Хорший ефект дає створення при одеських інтернатах спеціальних класів, куди б запрошувались здібні старшокласники з сільської місцевості. Природним результатом такої профорієнтаційної роботи і був випуск додаткових балів при співбесіді. Цього року у нас, випадки, коли випускники селищних шкіл, які нічим не відрізнялись від сільських, додаткових балів не отримували, оскільки прописки у них була районна, а не сільська. Два бали отримали аюти, які, що мають дворічний стаж роботи за спеціальністю та медальсти. У цієї категорії вступаючих виникла ситуація, коли логічно накладалась одна на другу, так, при однаковому числі балів, коли зараховання йде за налі, прохідним балом, згідно з рішенням в першу чергу зараховуються демобілізовані з лав Радянської Армії, потім ті, що мають більший трудовий стаж, а також медальсти, що не підтвердили медаль. Але ж ці особи не одержали свої додаткові бали на співбесіді і вони приплюсовані до екзамінаційних оцінок. Чому ж у них по-інна бути перевага перед тими, хто ці бали заробив на екзаменах? Не можна, щоб одна і та ж льгота використовувалась двічі.

— Чи багато було апеляцій за результатами іспитів? В яких випадках апеляція задовольнялася?

— Апеляційна комісія розглянула близько тридцяти випадків, а звернень в комісію було майже триста. І тут, звичайно, велика заслуга членів комісії доцентів О. І. Полоси, В. Г. Кротова, а також Гукової, які дуже доброзичливо бесідували з людьми, пояснювали їм ситуацію, що склалась, виявляли велику витримку в часі неврівнозної обстановці.

— Скільки школярів поступило в цьому році на денне відділення?

— 650 чоловік, або більше половини всього набору. А всього на стаціонар цього року вступило 1015 чоловік, і кожен третій — четвертий — медальст, або власник диплому з відзнакою. А це свідчить, що рівень підготовки сьогоднішніх першокурсників досить високий.

Інтерв'ю взяла Б. ВЕРНІКОВА.

Дізнавшись, що я збираюсь про них писати, дівчата зніяковіли: тільки вступили до університету — і одразу на сторінки газети! Але незабаром ми розговорилися. Студентки висловлювали свої думки про вступні іспити, про нововведену співбесіду, про майбутню професію.

— Супруненко Олена, — назвалась перша з дівчат. — Ви питаєте, чому я обрала саме цей факультет? Гадаю, головне, що вплинуло на мій вибір — це любов до математики. Після закінчення університету мрію стати програмістом. На мій погляд, ця професія не тільки цікава, але й перспективна, адже ми живемо в бурхливий вік науково-технічної революції, вік автоматики, кібернетики, робототехніки, комп'ютеризації. Чомусь у багатьох склалася думка, що програміст займається нудною, одноманітною працею: склав програму, ввів у машину і отримав готову відповідь.

Насправді, праця програміста може бути дуже цікавою і творчою, якщо цього бажати та намагатися зробити її такою. Головне, щоб студенти з самого початку зрозуміли це і до цього прагнули.

Багато абітурієнтів подають документи на наш факультет, власне кажучи, совсім не маючи уяви про свою майбутню професію. Це ще раз поверить про те, що профорієнтаційна робота серед школярів знаходиться зараз на дуже низькому рівні.

Стосовно доцільності профорієнтаційної співбесіди думки дівчат не співпали.

— Справжнісній формалізм, — зауважує Тетяна Медведєва, — пам'ятаю, скільки говорилось і писалось про те, що профорієнтаційна співбесіда з абітурієнтами буде проводити у формі докладної бесіди, ціль цієї бесіди — схилити того чи іншого абітурієнта до обрання спеціальності. Насправді, під час цієї розмови члени комісії ледве встигали відкрити особисту справу, щоб переконавшись, що кожна з дівчат мають право на додаткові бали.

Я гадаю, що бали слід ставити не лише за грамотні медальти та інше, але в першу чергу за прояв здібностей і схильності абітурієнта до майбутньої професії.

— У проекті ЦК КПРС про перебудову вищої школи вказується на необхідність залучати студентів до наукової роботи починаючи з першого курсу. Як ви вважаєте, чи є у вас бажання і схильність займатися наукою з самого початку свого навчання в університеті?

— Поки що ми про це не думали. Але сподіваємось, що з часом у нас з'явиться інтерес до науки.

Отже, побажасмо дівчатам успіхів у навчанні і сподіваємось, що завдяки їх старанням і допомозі викладачів університету, вони подружать з наукою і стануть справжніми спеціалістами.

І. КУЗНЕЦОВА,

3 днем народження, Одеса!

Прем'єра рубрики

Літопис університету

Трохи більше трьох років відділяє нас від 125-річчя Одеського університету. Настав час створити «Літопис», своєрідну, якщо хочете, енциклопедію, в якій би закарбувався цей славний шлях від мало відомого приватного пансіону до одного з найкрупніших на півдні країни учбово-закладу.

Хочеться, щоб ця рубрика стала постійною, щоб в ній йшла мова не тільки про історію університету, славі імена, з ним зв'язані, але й про його сьогодення, про всі його численні підрозділи: адміністративно-господарський апарат, кафедри, лабораторії, музеї, ботсад, полігон, майстерні і т. п. Ми сподіваємось, що ця рубрика стане результатом колективних зусиль як редакції, так і читачів.

Звертаємось в зв'язку з цим до читачів з проханням взяти участь в реалізації нашого плану. Без сумнівів, багато хто з вас має в своєму розпорядженні різноманітні матеріали, що стосуються минулого і сьогодення університету: фотографії, книги, документи, пам'ятні адреси, значки, медалі і т. ін.

Розкажіть про це читачам газети. Довговічність нашої рубрики багато в чому залежить від вас, шановні товариші. І, нарешті, пора серйозно подумати про створення справжнього музею університету. Матеріали, що будуть опубліковані під новою рубрикою, без сумнівів, стануть хорошою основою експозиції майбутнього музею. Рубрику веде співробітник університету Олег Губарь.

Попередником Одеського (Новоросійського) університету, як відомо, був Рішельєвський лицей. А втім, і сам лицей виник не на голому місці. На початку XIX століття в юній Одесі вже існувало кілька приватних учбових закладів, і в їх числі — пансіон Вольсея. На базі цього пансіону в 1805 році створюється так званий «Благородний інститут», при якому через 7 років відкривається гімназія для учнів без пансіону. І, нарешті, в 1817 році обидва ці заклади перетворюються в Рішельєвський лицей.

В другій чверті XIX століття лицей, без сумніву, став осередком наукової думки не лише Одеси, але і всього півдня Росії. З ним зв'язані імена відомих вчених і громадських діячів:

ПОПЕРЕДНИКИ

П. В. Беккера, і П. К. Бруна, В. І. Григоровича і М. Н. Мурзакевича, О. Д. Нордмана і І. У. Палімпсестова, М. І. Широкова і Д. І. Менделєєва та багатьох інших. За спогадами сучасників, неодноразово відвідував Рішельєвський лицей О. С. Пушкін. Під час таких відвідин йому пригадувалася юність. Царське Село. «Як це нагадує мені мій лицей!» — говорив він тоді. Багато хто з лицейців були друзями поета, і відомий рукописний журнал «Ареопаг», що видавався ними в кінці 20-х років XIX століття, був виликаний до життя саме

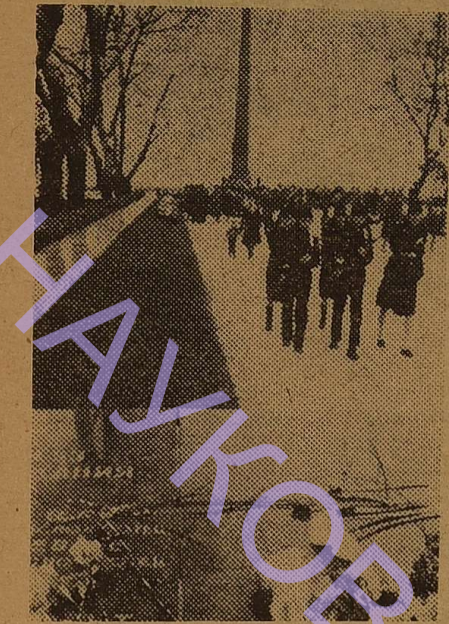
впливом Пушкіна», (слова О. Г. Тройницького, лицейста пушкінських часів). Викладачі та співробітники лицейо прославили його численими науковими дослідженнями в галузі історії, археології, етнографії, мовознавства, ботаніки, агрономії, математики і т. д. З 1838 року в підпорядкуванні лицейо було видання «Новоросійського календаря» — одного з найкращих періодичних видань за всю історію існування міста. У 1819 році на Малому Фонтані засновано перший в Одесі ботанічний сад, що став одним з підрозділів лицейо. Цінні книги були зіб-

рані в лицейській бібліотеці; багато з них, дякуючи зусиллям працівників наукової бібліотеки, зберіглись до наших днів. Про популярність і авторитет лицейо може свідчити хоча б той факт, що багато хто віддавав перевагу цьому учбовому закладові над столичними.

Золотими літерами вписаний в літопис Одеси подвиг лицейців, що взяли участь в нерівному бою знаменитої Щоголівської батареї з англо-французькою ескадрою 10 квітня 1854 року. Про деяких славних представників лицейо наша газета вже писала (наприклад, про П. К. Бруна, І. У. Палімпсестова); про інших ще буде йти мова в рубриці «Літопис університету».

О. ГУБАРЬ,
інженер кафедри
фізичної географії.

Головний корпус Рішельєвського лицейо. Збудований в 1852—1857 рр. за проєктом архітектора О. ШАШИНА.

ПРО ЛЮДЕЙ
ХОРОШИХ

ЮВІЛЕЙ БІБЛІОФІЛА

40 років працює в науковій бібліотеці університету Микола Всеволодович Аргіропуло, прекрасний знавець унікальних скарбів бібліотечного фонду, організатор і хранитель музею рідкісної книги, блискучий лектор, екскурсовод і над усе — трудолюбива, співчутлива, благородна і добра людина.

Свою трудову діяльність в бібліотеці Микола Всеволодович розпочав у післявоєнний 1946 рік. Ким тільки він не працював за ці роки!

Очоловав відділ обслуговування, був редактором бібліографічного відділу, завідував відділом книгозбереження, сектором книгообміну, музеєм рідкісних книг. Багатьом відвідувачам цього дивовижного музею запам'ятались цікаві екскурсії, які проводив Микола Всеволодович.

В музеї рідкісних книг бували вчені, викладачі, студенти, партійні і профспілкові делегації, іноземні спеціалісти, гості із зарубіжних поріднених міст, журналісти, моряки, туристи. Про їх враження від розповідей Миколи Всеволодовича свідчать численні, сповнені широкого захоплення відгуки.

Бібліотекар — професіонал, Микола Всеволодович чудово знає і любить книгу, історію її виникнення, являється її пристрасним пропагандистом.

Він не просто збирач — колекціонер, але й знавець особливого роду книг — книжок — мініатюр.

Без перебільшення можна сказати, що справжнім відкриттям стають для кожного, хто вперше їх почує, тематичні лекції Миколи Всеволодовича «Ленініана в мініатюрі», «Пермська ленініана», «Мініатюрна книга вчора, сьогодні, завтра».

Він є активним членом клубу мініатюристив при Одеському будинку вчених.

Ветеран праці, Микола Всеволодович і сьогодні продовжує плідно трудитися в бібліотеці, в бібліографічному відділі, охоче передає свої знання шанувальникам друкованого слова і численним молодим колегам.

З почуттям глибокої поваги ми поздоровляємо дорогого Миколи Всеволодовича зі славним трудовим ювілеєм і зичимо йому багато сил і бодрості, душевної наснаги, щастя і благополуччя в житті.

СПІВРОБІТНИКИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ.

Редакція «ЗНК» і читачі газети з радістю приєднуються до цих теплих поздоровлень.

Культурні традиції міста

О. К. ТОЛСТОЙ І ОДЕСА

Ім'я письменника Олексія Костянтиновича Толстого широко відоме. Він автор багатьох історичних творів і ліричних поезій, один із творців знаменитого Козьми Пруткова. Хоч з дня смерті О. К. Толстого (28.09.1875 р.) пройшло 110 років, досі немає науково розробленої біографії письменника і тим більше не існує описань його неодноразових відвідань Одеси. В цій публікації на основі листів Толстого, споминів його сучасників і газетних повідомлень ми здійснимо спробу воскресити події майже півтора століть давнини.

До часу Кримської війни в 1853—56 рр. відноситься другий приїзд О. К. Толстого в Одесу. (Перший був у дитинстві). Тоді, в 1855 р. статський радник і церемоніймейстер граф Толстой був направлений в чині майора в стрілецький полк імператорської фамілії. «Одеський вестник» вмістив велику, передруковану із «Русского инвалида» статтю в зв'язку з вступом полку на територію Херсонської губернії. Газета друкує повний текст полкової пісні «Слава на небі сонцю великому», яку склав Толстой. Для стоянки полку під Одесою були визначені три великих селища в районі Северинівки. В по-

лку лютував тиф. Хворих офіцерів перевозили в Одесу і розміщували в приватних квартирах. В перших числах січня 1856 р. сюди переїздить О. К. Толстой для того, щоб доглядати хворих товаришів. Він повідомляє майбутній дружині С. А. Міллер свою одеську адресу: «его благородію Егору Івановичу Бренделю — в доме госпожи Нарышкиной — для доставлення майору графу Толстому». Будинок цей під № 2 існує і зараз на Приморському бульварі. Цю ж адресу підтверджує двоюрідний брат письменника Лев Жемчужников, який приїздив провідати свого хворого брата Володимира. Він пише: «Будинок, де жив брат і Толстой, був досить великий, кам'яний, двоповерховий, з просторим двором, посеред якого була цистерна». Опис нічної прогулянки поблизу будинку друзів до обриву, де «на горі силует колони великою масою, за нею друга кам'яна маса величезної будівлі» не залишає сумнівів, що мова йде про Воронцовський палац і підтверджує правильність визначення указаної вище адреси.

31 січня письменник на декілька днів виїздить в розташування свого батальйону. В лютому він сам захворів і

тільки завдяки міцному організму і добильовому догляду С. А. Міллер, яка приїхала до Одеси, Толстой одужує. Л. Жемчужников розповідає, як брати відвідали одеські каменоломні. Молоді люди крім сірників і свічок взяли з собою зброю, тому що остерігались нападу. Правда, скористався зброєю не прийшлося. Мабуть, ці спомини — перший друкований опис екскурсії в знамениті катакомби («Вестник Европы», 1899, № 11). В цей одеський період Толстой написав не менше 7 віршів.

В Одесі Толстой оновив перервану війною роботу, яка разом з творчістю його двоюрідних братів Жемчужникових відома як «твори Козьми Пруткова». Добре знання армійського побуту допомогло поету створити ідку сатиру на солдафонство — «Військові афоризми». Більшість літературознавців приписують авторство афоризмів Толстому. Про це, зокрема, свідчать вирази, які зустрічаються в творі, їх могла знати тільки військова людина. «Військові афоризми» надалі доповнювались сатирою на події громадського життя Росії 60-х років; через цензурні мотиви повністю цей твір до революції не друкувався і зв'язався в цілісному вигляді тільки в 1922 ро-

ці в журналі «Голос минулого». Там же вперше побачив світ інший твір, задуваний Толстим в Одесі — «Церемоніал погребення тела в бозе усопшого поручика кавалера Фадея Кузьмича П...». Цей твір був своєрідним продовженням «Афоризмів», а також злюю пародією на церемоніал поховання царя Миколи І, який помер під час Кримської війни.

Осінь 1858 року подружжя Толстих провело на південному березі Криму, а потім, два тижні, в середині листопада — в Одесі. Тут, під час четвертого свого перебування в цьому місті, Толстой закінчив поему «Іоан Дамаскін». За наполяганням начальника III відділення номер «Русской беседы», з надрукованою поемою був затриманий московською цензурою. Тільки після втручання міністра народної освіти Ковалевського журнал випустили. Поема була особливо дорогою для автора через свою автобіографічність. Основним мотивом її було бажання звільнитися від служби при дворі.

Кожний приїзд в Одесу залишав значний слід в біографії і творчості О. К. Толстого.

Р. ШУВАЛОВ,
краснавець.

ПИШІТЬ НАМ: 270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Петра Великого, 2, ДЗВОНІТЬ:

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.

тел. 23-84-13.

«За научніє кадри», орган парткома, ректората, профкомов и комитета комсомола Одесского государственного университета им. Мечникова. (На украинском языке).

Друк. тип. «Черноморська комуна» Одеського обкому КП України, пл. 50-річчя СРСР, 1. Тираж 1000 прим. Обсяг 0,5 аркуша формату газети «Правда».

Зам. № 10508.